

**CL. V. Ioannis Wamesii, I. C. Celeberrimi, In Academia
Lovaniensi Antecessoris Primarii, Responsorum Sive
Consiliorum De Iure Pontificio Tomus ...**

Wamesius, Johannes

[S.l.], 1643

De Decimis. Consilium CCCCL.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98716](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98716)

dum. Innocentius Papa Quartus anno sui Pontificatus undecimo, concessit Decano & Capitulo Tornacensi, ut in Parochiis Ecclesiarum suarum, in quibus veteres decimæ eis sunt concessæ, pro eâ portione, quâ ipsas ibidem percipiunt, novalium quoque, de quibus aliquis tunc non perceperat, liberè, sine alieni juris præiudicio, valerent percipere. In parochia loci de Maechelen sub Castellania Curtracensi, ex cessione Capituli Castletensis, Abbatia de Peteghem in certis fundis habet jus percipiendi decimas; atque item Capitulum Tornacense in aliis. Quaritur, quò pertinere debeant decimæ novales; an ad Abbatiam de Peteghem, in quam jus olim ex præfati Roberti Comitis Flandriæ concessione, Capitulum Castletensi competens, translatum est: an verò ad Capitulum Tornacense virtute concessionis Pontificæ?

1. Dubitationem facit, quòd Roberti Comitis concessio non videatur jure subsistere; cum à laicis decimarum concessio sive Ecclesiasticis, sive secularibus personis facta, jure non subsistat, *c. Prohibemus De decimis*: * & ut ipsis laicis decimas possidentibus, non accrescant novalia, *c. Tria 1. De decimis*; ita nec his accrescere solent, qui decimas à laicis acceperunt, *c. Statuto §. ult. cod. tit. lib. 6.*

3. Rectè autem possit Pontifex ei, qui ex privilegio vel consuetudine in aliena parochia decimas habet, concedere ac indulgere, ut novalium quoque decimas pro eâ portione percipiat, quâ veteres eum contingunt, *d. c. Statuto in princ.* Cæterum quoniam in re non recenti, quæ quingentorum ferè annorum ætatem excedit, & Concilium Lateranense plurimis annis antecedit, nihil dubitandum est, quin titulus vindicandi novales decimas ex concessione Roberti Comitis prævaleat; plurimis etiam annis subsequuto Pontificis indulto: ita ut cum tam immensi temporis decursu, ac præscriptione confoveatur jus dictæ Abbatiae, nihil ei noceat ex tam longo intervallo centum quinquaginta ferè annorum, subsequens Innocentii Papæ Quarti indultum: neque etiam Concilium Lateranense, quod hanc Roberti Comitis concessionem circiter centum & viginti novem annis sequutum est: quæ concessio ob id convelli non potest; præsertim quod sit facta Collegio Ecclesiastico, *c. Cum Apostolica De his quæ sunt à Prælat. sine consens. Capituli.* Deinde cum Capitulum Tornacense omnes decimas in loco de Maechelen non possideat, sed partem tantum; non potest illius indulti vigore, omnium novalium decimas sibi usurpare: sed tantum pro eâ parte, quam in antiquis decimis habet. Ita enim jus interpretatur, *d. c. Statuto*; & verba dicti indulti nominatim exprimunt, his verbis, *pro eâ portione, quâ ipsas ibidem iuste percipiunt.* Cum alioqui etiam omnes decimas tunc ibi habuissent, non possent obtinere virtute hujusmodi indulti, nisi dimidiam novalium, *d. c. Statuto*. * Ita ut, cum constet dictam Abbatiam, & olim Capitulum Castletense, in parochia de Maechelen, decimarum quoque certam portionem habere, nihil eis nocere possit subsequens hæc generalis Innocentii Papæ concessio; insertam quoque habens clausulam, *Sine alieni iuris præiudicio*: quæ etiam omnia, omnino subintelligenda esset: quia non censetur Papa aut Princeps

generalibus verbis, vel in dubio alicujus alterius juri voluisse derogare, *l. 2. §. si quis à Principe Ne quid in loco pub. c. Ex parte 3. & ibi Panor. De decimis.* Et quoniam in facto proponitur non de quota decimarum in dicta parochia Capitulo Tornacensi competente; sed de jure decimandi in certis fundis; multò minus virtute dicti indulti prætereundum posset idem Capitulum jus ad hujusmodi novalia: quia indultum Innocentii loquitur de decimarum portione, hoc est quota, non de decimis certorum fundorum, respectu quorum non perinde, ut respectu portionis, constitui aut servari posset proportio ac symmetria aliqua extensionis veteris juris decimandi ad novalia. Quare paucis dicimus Dominam Abbatissam de Peteghem potiorem esse Capitulo Tornacensi in hac novalium decimarum accessione, ex antiquissimâ illâ Roberti Comitis donatione facta diutissimè ante Concilium Lateranense: sic ut neque de jure ac titulo dicti Comitis, pro quo, & pro cujus iusti tituli præsumptione stat tanti temporis antiquitas, *l. Hoc iure §. anticus aqua, De aqua quorid. & activa*; neque de potestate concessionis, quæ etiam ex eadem causa sustinetur, quari debeat; præsertim ad excludendum dictum Capitulum Tornacense, cujus concessio posterior, ac limitata est.

De Decimis.

S V M M A R I V M.

Decimæ novales & illarum immunitas.

1. Decimarum immunitas competere potest.
2. 5. 9. 13. Decimarum immunitas Ordini Cisterciensi competit & quantum seu qualis.
3. Gratia qualibet nova debet aliquem effectum operari.
4. Locator censetur per conductorem possidere & colere.
6. Aliàs particula quomodo accipitur.
7. Clausula in medio posita non semper pertinet ad omnia.
8. Decimarum immunitatem laici non præscribunt.
10. Meum, tuum, suum, pronomina causam domini continent.
11. Colonorum animalia, & illorum fetus, pleno iure ad illos pertinent.
12. Decima animalium debentur.
14. Novalia quæ censentur.

CONSILIVM CCCCL.

VENERABILIS Domine Pastor, diligenter & accuratè legi & excussi acta litis, quam D. V. ratione Ecclesiæ suæ parochialis pagi de Loekeren in Wasia, coram Domino Officiali Gandavensi instituit; contra colonos Abbatissæ & Conventus Monasterii de Nonobusco Cisterciensis Ordinis; ad solutionem decimarum ex trecentis viginti quinque jugeribus terræ: cujus litis statum eum comperi, ut vel nulla, vel exigua videatur spes superesse, quicquam in ea obtinendi. * Etsi enim cujusque loci Pastor fundatam habeat intentionem ad petendum & exigendum decimas omnium frugum, quæ in fundis ac prædiis infra limites parochiæ suæ sitis nascuntur & percipiuntur, *c. Cum contingat De decimis*: benè fundatam tamen hanc intentionem retundunt & perimunt

munt Ordini Cisterciensi concessa per sedem Apostolicam exemptionis & immunitatis privilegia. Non enim ita præcisum est juris præscriptum de solvendis per quemcumque decimis, quia specialiter aliqui ab illarum onere exempti & immunes esse possint, c. *A nobis De decimis*, c. *fin. De decim. lib. 6. Zasius consil. 16. vol. 1. Socin. consil. 297. Viso privilegio nu. 5. vol. 2. & jam satis confitetur D. T. in quarto, & quinto articulo sue Replacæ.*

2 Cum itaque pro parte dictæ Abbatissæ allegata, & per authentica exempla (uti præsupponimus) probata sint privilegia Honorii Tertii, Martini Quinti & Sixti Quarti Pontificum; quibus Ordini Cisterciensi, illiusque Monasteriis, & personis concessum est, *Zasius consil. 16. Ordo Cisterciensis*, non hoc tantum, quod de suis laboribus, hoc est de fundis, quos ipsi personaliter colunt, decimas nullas solvant, c. *Ex parte vers. sane, c. Ad audientiam De decimis*, ut olim debebant, c. *Commisum eod. tit.* hoc enim ab antiquissimis temporibus, omnibus Religiosis concessum fuit, d. c. *Ex parte*: sed nec illud tantum, ut de novalibus suis, quas per se propriis manibus vel per alios propriis sumptibus colunt (nam & hoc cæteris Religiosis postea indultum est, d. c. *Ex parte, c. Ex multiplici, c. De terris De decimis, c. Accedentibus De privileg.*) sed hoc etiam, ut quorumcumque suorum laborum, sive novalium, sive aliorum suorum prædiorum, quæ vel per se, vel per alios suis sumptibus colunt, nullas decimas solvant: quæ dicti Ordinis privilegia, cum corpori juris sint inclusa, dubitandum non est, quin privilegiata dictæ Abbatissæ conditio, hac in re intentioni Actoris resistat. Et quamvis corpori juris inclusa dicto Ordini concessa privilegia sic restricta sint, ut non complectantur etiam dicti Ordinis colonos; si quando Religiosi dicti Ordinis proprios fundos aliis locant, seu excolendos tradunt, c. *Licet, c. Nuper De decimis*; ut ex adverso eorum immunitas non extenditur ad fundos, quos ipsi ab aliis conductos propriis manibus vel sumptibus colunt, c. *Dilecti & ibi Glos. in verb. Nec fuit De decimis*: extra tamen & ultra dicto corpori juris inclusa prædicti Ordinis privilegia, per supradictos Pontifices hoc Cisterciensibus peculiariter concessum est; primo per Honorium Tertium, ut hac immunitate etiam gaudeant de possessionibus & novalibus post generale Lateranense Concilium sub Innocentio Tertio habitum acquisitis, & postea acquirendis, si illas propriis manibus aut sumptibus colant; cum prius ad postea acquisita, vel acquirenda usus illius immunitatis ex jure communi non fuerit extensus, d. c. *Nuper*; deinde per Martinum Quintum, & Sixtum Quartum, extensum est ad easdem possessiones; non tantum si propriis sumptibus illas excolerent; sed etiam si alias quomodocumque & qualiterque excolerentur. Quæ impersonalis loquutio, non restricta ad Cisterciensium culturam, quam vel propriis manibus, vel suis sumptibus faciunt, necessario implicat quamcumque aliam culturam quorumcumque aliorum etiam (quod in usu frequentissimum est) suorum colonorum. Est enim hæc impersonalis loquutionis potestas, ut ad quoscum-

que referri possit, quibus illius verba applicari possunt, *Auth. Si quando C. De constit. pecun. Phil. Decius consil. 113. Viso tenore*. Cum igitur applicari possint cultura colonorum; item illorum, quibus vel precario, vel ex alio titulo permisa, & exercita est harum possessionum cultura; ad illam quoque pertinere, & extendi debet hoc privilegium, etiam si colonorum cultura proprie dici non possit cultura Cisterciensium vel operæ vel sumptus; propter privilegii expressa verba, non obscure detrahentia & derogantia juris communis dispositioni, d. c. *Licet*; quæ parte hoc privilegium etiam Cisterciensibus concessum prohibet extendi ad eorum colonos, seu colonorum culturam.

3 Sic enim accipiendæ sunt Papales ac Imperiales novæ constitutiones, quæ pro augmento privilegii seu gratiæ conceduntur; ut aliquid saltem ultra jus commune operentur: ne quæ augmenti, intentionis, aut extensionis gratia conceduntur, contra mentem concedentis, non tantum non restringantur, sed augmenti & extensionis nullum effectum operentur, l. *Legata inutiliter De adm. leg. l. 4 §. si ex conventionem De re iud. l. Si cui servi De leg. 1. proclivi scilicet ratione, quod satis censentur per ipsos Cistercienses culti esse agri, qui per eorum colonos, perinde ut mercenarios excoluntur, l. Ita autem §. quod si quis rurem De adm. tutor. c. Qui facit De reg. iur. lib. 6. * Quemadmodum regulariter quod quisque per suum colonum possidet ipse censetur possidere; & locatoris potius quam conductoris, seu coloni est possessio, l. 1. C. communia De usucap. l. Male agitur C. De prescript. 30. annotum.*

Et sic in effectu quæ ex jure communi personalis tantum videbatur esse Cisterciensium, & aliorum privilegiatorum de non solvendis decimis immunitas, per sequentes has Martini & Sixti novæ, latiusque patentes concessionis, in effectu facta est realis; ideoque ad colonos, aliosque rerum ex voluntate Cisterciensium detentores & cultores porrigitur & extenditur, Bart. in l. 1. C. De amonit. & tribut. lib. 10. Pau. Paris. consil. 69. *Potest concedi nu. 6 vol. 1. Ex Pontificia autem concessione seu privilegio id etiam laicis colonis concedi posse, dubitatio nulla est, Ioan. Baptista Ferretus consil. 156. Venetis nu. 1. Steph. Bertrand. consil. 264. vol. 1. parte 2. Quæ quidem ampliatio, & nova Sixti concessio, eâ verborum formulâ concepta est, ut omnino habeat vim decreti, canonis, seu constitutionis; & sic plus quarti privilegium interpretando respondit Vdalricus Zasius, d. consil. 16. nu. 15. in fine. Nec satis probari potest illa dictorum verborum interpretatio, quasi per illa non ampliatur modus, seu qualitas culturæ, manente veteris juris requisitione etiam in novalibus perinde postea faciendis & acquirendis, ut antea factis & acquisitis, si modò propriis manibus vel sumptibus, non etiam aliter excolantur. Nam verborum tenor & rei subiectæ conditio non patitur hanc nimis distortam clarissimorum verborum interpretationem.*

¶ Ut enim

6 Vt enim dubitatio probabilis aliquo modo videri possit, si sic verba simplicius concepta essent, *Quam alias excoluntur*, ut hæc particula, *Alias*, pro eo sit, ac si dictum esset alio tempore; ut non raro eadem particula temporis est significativa, l. *Dice-re vers.* unde videndum de recepti. arbit. adiuncta tamen hæc verba, *Quomodo cumque vel qualitercumque* temporis significationem non admittunt; sed necessario accipienda sunt in sensu adversæ, diversæ, seu alterius qualitatatis: cum alioqui per se, sine huiusmodi aliorum verborum qualificantium adiunctione, qualitatibus significationem habeat dictio *Alias*, & cum dictione *Aliarum* in significato concurrat, l. *Alias De iur. iur. l. adeo §. quod si toto De acquir. rer. dom. Bart. in l. 1. nu. 12. de cond. & demonst.*

Iustior est dubitatio, an hæc extensiva verba, *Quam alias quomodo cumque & c.* strictius referri & restringi debeant dumtaxat ad proximè præcedentem clausulam, cui proximè adherent; ut scilicet restringantur & referantur dumtaxat ad novalias; ut de illis nullæ decimæ præstentur, sive proprijs sumptibus, sive aliter quomodo cumque seu qualitercumque excolantur: de novalijs verò possessionibus tam ante & post Concilium habitis, quam de cætero habendis, de quibus primo loco facta est mentio, ita demum non præstentur decimæ, si proprijs manibus vel sumptibus excolantur; * ut sæpè clausula in medio posita restringitur ad proximè præcedentem dispositionem, nec extenditur ad mediata præcedentia, nec etiam ad sequentia; ubi præsertim singularium dispositionum diversa est ratio seu coaditio, c. *Inquisitione De appellat. DD. in c. Secundo requiris De appellat.* Vt videre est in re propositâ, in triplicis vel quadruplicis generis bonis; ab antiquo scilicet culturarum possessionum, item novalijs, item illarum, de quibus alius decimas percipere solet, & denique de proprijs hortis, & virgultis; inter quas possessiones ad obtinendum hanc velut ipsorum prædiorum ac fundorum, non tantum personarum immunitatem, maior ratio extendendæ illius esse videtur in novalijs, velut pro recompensatione novæ culturæ.

Cæterum quamvis hæc interpretatio calumniâ ac distortionem careat, & probabiliter in principio natæ rei sustineri, imò obtineri etiam forte possit, & quod communius receptum est, clausulam in medio positam, quaquâ versum referri, tam ad præcedentia & sequentia, quam proximè connexa, d. c. *Secundo requiris*, in tenui præsertim rerum discrimine: aliter tamen in usu recepta & accepta sunt hæc verba; ut sine villo discrimine inter cultas ab antiquo possessiones & novales nihil intersit, quomodo cumque & qualitercumque omnes illæ excolantur: sive per se, sive per alios suis sumptibus, sive per colonos laboribus, sumptibus, & periculo eorum. Quæ usu, & tam longo temporis decursu inducta & stabilita interpretatio, observanda & retinenda, minimeque mutanda, nec ab ea recedendum est, l. *Mimè l. Si de interpretatione De legib.* immemoralis præsertim temporis & consuetudine, & præscriptione accedente.

8 Quæ in proposito non hoc proprie efficiunt, ut hanc immunitatem à præstatione decimarum, horum fundorum coloni præscriptione aliquâ

Conf. Wamef. Tom. 11.

consequantur; cum sint homines laici, in quibus adversus jus ecclesiasticum, tamquam illius incapaces, ut non cadit possessio, ita nec ex possessione quacumque, etiam mille annorum (ut tradit Petrus Rebutius, in tract. de decimis. quest. 13. nu. 55.) ulla præscriptio; etiam persona Ecclesiastica contra aliam ecclesiasticam, sic rectè decursâ quadraginta annorum præscriptione, hanc immunitatem consequi possit, Gloss. 1. in c. A nobis & in c. In aliquib. in fine De decimis, c. *Causam qua & ibi Felim. De præscript. Paulus Parisius consil. 25. Vidi consilium vol. 4.* * sed hoc efficit hæc consuetudo & observatio per tot annorum curricula continuata, 9 ut hanc immunitatem ipsæ Opponentibus, seu earum Monasterium, suis proprijs fundis acquisivisse videantur: & sic ex adminiculo temporis hoc obtinuisse, ut quæ ex tenore verborum privilegijs Papalibus inserto, personalis dumtaxat videri poterat decimæ immunitas, restricta ad personas Cistercienses, censetur effecta realis, Panor. in d. c. *Ex parte*, quasi exemptis etiam his fundis à decimarum præstatione; quæ realis exemptio ad colonos quoque (ut diximus) extenditur, Bartol. in d. l. 1. c. *De annonis & tribut. lib. 10.* Et hoc respectu nihil colonis ex hac immunitate acquiritur; sed ipsis Cisterciensibus, qui ex fundorum immunitate tanto ampliores fructus, aut pensionem seu mercedem à colonis consequuntur. Et in hac quidem præscriptione, pro iusto seu colorato titulo, ad constituendam bonam fidem, & utile initium præscriptionis, haberi debent dictorum novorum privilegiorum verba, *Quam alias quomodo cumque & qualitercumque excolantur*. Quæ sic ab initio semper fuerunt accepta, & interpretatione ex usu declarata, quod Cistercienses sint immunes à decimarum præstatione de suis fundis; non tantum suis manibus, vel proprijs sumptibus; sed etiam alias quomodo cumque & qualitercumque cultis. Ita ut hæc sive præscriptio, sive consuetudo, ex defectu tituli & bonæ fidei, non possit redargui aut impugnari: potissimum illa, de cujus initio nulla extat hominum memoria, in quâ de his quobus, titulo & bona fide, tam anxie & scrupulosè non solet disputari, *Salic. in l. 2. c. De servit. & aqua, Paris. d. consil. 25. nu. 16.* Ita ut his accuratè expensis, non audeam D. V. felicem huius causæ exitum polliceri, aut confidente aliquâ consultatione, cum subscriptione nostra jus vestrum petendi has decimas à colonis Opponentium asserere.

Et hæc quidem de lite vestra jam intentata, & huc usque perducta. Quod verò extra illam pro parte vestra proponitur, de decimis piscium & animalium; an quia ab illarum præstatione immunes sint ipsæ Opponentibus, earum coloni quoque debeant eadem immunitate gaudere, quoad pisces & animalia; quæ sub dicta parochia de Loeckeren ipsi enutriunt, extra omnem dubitationem esse videtur. Cum enim non tantum in dictis extravagantibus posterioribus, sed etiam corpori juris inclusis veterum Pontificum privilegijs, non tantum Cisterciensibus, sed etiam quibuscumque Religiosis indultum sit, d. c. *Ex parte 1. De decimis*, ut de nutrimentis animalium suorum decimas non persolvant;

G g

non

- non rectè id applicatur animalibus, quæ non ad ipsos, sed eorum colonos pertinent, *c. Tua i. in fine d. ne.* * Suum enim dicere quis non potest, quod alterius est, *l. ult. §. omnes autem C. Unde vi.* Possessiva enim hæc pronomina *meum, tuum, suum*, causam proprietatis seu domini continent, *l. Quintus 2. §. argento, l. Scribit Quintus Mutius De auro & argen. legato.* ¶ Cum igitur animalia, quæ hi coloni in conductis prædijs habent, illorum sint propria, nec partem ullam in illis habeant ipsæ locatrices, si modo non sint partiarie, ipsi coloni ad pascendum pro parte fœtus illorum tradita, *l. Si pascenda C. De pact.* non potest ad illa accommodari dictum immunitatis privilegium, præcisè verbis accommodatum his animalibus, quæ nullo jure, nullaque ex parte locatricum, sed pleno jure colonorum duntaxat sunt. Ut etiam ad colonum, ut dominum, pleno jure pertinet fœtus, qui ex animalibus illis nascitur, *§. item ea quæ ex animalibus Inst. De rer. divis. l. Item quæ De acquirit. rer. dom. ut & pisces*, quos conductis vivariis inclusos habet, & pascendo suos, non locatoris facit, *l. 3. §. Item fœtus De acquirit. poss. l. Vsafructuariam venari De usufr. l. In iuriarum §. ult. De iurijs.* ¶ Quinimod etiam de proprijs exemptorum animalibus decimæ sunt solvendæ, si illa alijs locent, aut per alios suos, non exemptorum sumptibus nutrantur, *Panor. in d. c. Ex parte De decimis.* Adeoque etiam solvendæ sunt decimæ animalium, quæ pertinent ad familiares, aut Pastores exemptorum, etiam si exemptorum animalia illorum gregibus sint immixta, *Clem. 1. vers. seu qui de animalibus De decimis.* Cum ergo dicta novorum privilegiorum verba hac in parte non plus contineant, quàm privilegia corpori juris inclusa, nullæque sit verborum ambiguitas; nulla quoque potest esse juris quaestio, *l. Ancilla C. De furt.* nulla quoque occasio aut utile initium alicujus præscriptionis in laicis his colonis, hujus juris immunitatis incapacibus, *Gloss. in d. c. A nobis in princ.* Ita ut Pastor loci fundatorem, & liquidorem habere videatur intentionem ad petendas has animalium decimas.
- 13 Qua tamen in parte posset Pastori ob stare præscriptio, si Opponentes per tempus quadraginta annorum fuerint in possessione percipiendi à proprijs suis colonis has ex nutrimentis animalium decimas: ut Opponentibus non obscure in prædicta lite de decimis frugum significare videntur; facilius enim & oritur, & perficitur præscriptio alterius cujuscumque Ecclesiasticæ personæ contra parochiam Ecclesiam. Sed hæc res facti quaestionem habet; ideoque diligenter inquirendum est, an dictum Monasterium sit, ac continuè fuerit in hujusmodi possessione: quæ cessante, Pastoris intentio sine ullo impedimento erit bene fundata contra colonos; ea potissimum etiam consideratione, quod animalia publicis, & communibus pascuis, non tantum quæ conducti titulo possidentur, sed etiam alijs plerumque alantur; & sic ratione prædij, ubi stabulantur, hanc immunitatem habere non debeant.
- Quod ulterius quaeritur de recentibus novaliibus, seu prædijs intra quadraginta annos ad culturam primum redactis, ex silvis, & incultis locis

dicti Monasterij; expeditam habet decisionem, ex dictis Cisterciensium manifestis indultis partem corpori juris communis inclusis, partem in prædictis posteriorum Pontificum cum ampliatione de novo concessis: quibus Cisterciensium immunitas à præstatione decimarum conceditur, non tantum si suis manibus, seu laboribus, vel sumptibus illa excolant; verum etiam si alijs quomodoque, & qualitercumque excolantur. Quæ verba superius diximus indubitatè referri ad locata novalia, sine ullâ verborum aut sententiæ distortionem. Et quia vis ex posteriore Alexandri Pape Quarti constitutione, *6. 2. §. statum De decimis lib. 6. ex præf. etiam novaliū futurorum immunitas concessa his*, qui in aliena parochia jus universale decimarum percipiendarum habent, sic restringatur, ut non possit excedere dimidium ipsarum novaliū decimarum; ideoque altera dimidia pars Pastori seu Curato loci salva semper manere debeat: per eandem tamen constitutionem excipiuntur Cistercienses, & Carthusienses, *d. §. statum in fine*, ut illis concessæ novaliū decimæ eadem proportionem concessæ intelligantur, quæ veteres habent sine ulla restrictione ad dimidiā, ut rectè habet Glossa, *in d. §. statum in fine in verb. de medietate*; ut hæc etiam locis per dictarum Opponentium duplicem deducuntur. Sic ut non videatur tutum, vel consultum ad versus Cistercienses aliquam partem novaliū petere, vel ex proprijs fundis, vel etiam alienis, quæ parte in parochia jus decimandi etiam in alienis terris habent. Sed ad versus alios Religiosos alicujus alterius Ordinis tale privilegium, quale Cistercienses habent, non habentis, utique ad novalia recentia saltem pro dimidia parte rectè est fundata Pastoris intentio, *d. §. statum.* Inquirendum ergo quale quisque, qui jus decimandi aliquod in hac parochia de Lockeren præten dit, privilegium habeat.

Ad illud quod quaeritur, an pro novaliibus haberi debeant fundi, in quibus intra memoriam hominum ædificia rustica vel urbana fuerint, vel fuerint pomaria, arbuta, aut parata à paucis annis everis ædificijs, arboribus exscisis, aut aratro inducto ex pascuis sint facti fundi aratorij, seu sementales? Paucis ex sententia Glossæ, *in d. c. Commisum in V. pascuis, De decimis*, respondemus hæc propriè novalia non esse, nec novaliū appellatione censerì, cum de decimarum præstatione quaestio est. Cum enim hæc prædia prius fuerint quoquo modo, licet non ad frugum perceptionem culta, & in usu possessorum cum aliqua utilitate, & emolumento, pro veteribus, non pro novaliibus possessionibus reputari debent, *c. Quid per novale & ibi DD. De verb. significat.* Ex quibus omnibus, Venerabilis Domine Pastor, facile percipere potest D. T. quid in his decimalibus quaestionibus sperare, quid metuere debeat. Mihi sane plus metuendum, quàm sperandum videtur; propter amplissima, & ad versus omnes incurrentes casus, prospicientia Cisterciensium privilegia, circa decimarum perceptionem, & immunitatem: in quæ sic sibi caverunt, ut vix ullus sit angulus in jure Pastoralis, in quo eis ad versus Pastores non sit prospectum. Id enim jam aliquoties

quoties ex usu didici, in non paucis decimalibus litibus & quæstionibus vel ipsis, vel pro illorum parte moris. Quæ omnia ingenue volui indicare, ne nimia boni juris ex communi juris dispositione confidentia, D. T. ad sumptuosas, parumque aut nihil profuturas lites abducatur: quod plerumque facilis quidem est progressus, sed difficilis regressus.

De Decimis.

S V M M A R I V M.

Decimæ ex holeribus & illarum immunitas.

1. Decima de omnibus fructibus præstanda.
2. Decima quando petenda.
3. Decima præterita quando peti possint.
4. Eadem malam non habet, qui facit, quod putat sibi publice licere.
- 5, 10. Decima præscriptione non tolli, sed diminui & constringi possunt.
6. Consuetudo quædam decimarum diminutionem quando valeat.
7. Decima ex privilegio quibus competant.
8. Decimarum solutio quando negari aut minui possit.
9. Consuetudo & constitutiones Principum secularium de non solvendo decimis minuitur.
11. Decimarum rigidior exactio hodie plurimum mitigata.

CONSILIVM CCCCLI.

GRAVIS & ardua est atque ad exemplum pertinet causa, quæ in reductionis seu provocationis iudicio pendet coram Venerabili D. Officiali Leodiensi, inter Dominos Decanum & Capitulum Beatæ Mariæ Oppidi Trajectensis Acores; ac Wilhelmum C. aliosque incolas communis loci de S. Petro prope idem oppidum Trajectense Reos: tantoque nunc difficilior, quod gravissimorum vicorum arbitrio contra Reos (pro quibus nunc consulimur) decisa sit; * & iidem Rei defensionem suam repugnantes habeant infinitos canones, quibus de omnibus omnino fructibus, c. Nuncios de decimis, sceno, lana, piscibus, molendinis, atque etiam apibus decimæ percipiuntur, c. Pervenit eod. tit. id que toties, quoties fructus ex terris percipitur, live ex una, live pluribus seminationibus, c. Ex parte 2. eod. tit. Cæterum ut quod nos de hac causa sentimus, paucis proferamus: post labores eorum, qui in hac causa pro Reis disertè & exactè scripserunt, ac nobis latè scribendi materiam subtraxerunt; in duobus totius causæ statum constituimus. Primum in eo, an, præsupposito iure partis agentis, valeat ac sustineri possit Actorum petitio de decimis præteritis? Secundò, an exceptio Reorum de consuetudine non solvendi decimas ex herbis, caulibus, cæpis, radicibus, pisis, aliisque, quæ in viridi vel depascuntur, vel extrahuntur, & in dies, holeris, aut condimenti causa, in macello seu foro holitorio venduntur, iuri sit conformis? Nam alias quæstiones & præsertim de toto iure Agentium, de percipiendis decimis in aliena parochia ab alijs præconsultis benè tractatas necessarium non est latius prosequi.

Primum itaque resumentes dicimus breviter, Conf. Wamf. Tom. II.

præfatis Actoribus per Dominos Arbitros adjudicari non debuisse decimas anni quinquagesimi quinti, petitas demum in Ianuario anni quinquagesimi sexti. * Nam frequentiore opinione receptum est, decimas esse petendas tempore collectionis fructuum, & si tunc petitæ non sunt, amplius peti non posse, Archidiaconus in c. 1. De decimis lib. 6. Felin. in c. Si autem De rescript. Paulus Paris. consil. 15. Albertus & Gaspar nu. 26. vol. 1. & consil. 6. Considerata nu. 11. vol. 4. ut etiam decisione Rotæ Romanæ definitum est, Rotæ decis. 25. alias est 1. Nota quod ubi petuntur in antiquo tit. de decimis. * Et quamvis sint, qui existimant, etiam præteriti temporis decimas peti posse; ob id, quod earum obligatio iuris divini & quasi naturalis sit; sic ut ejus ignorantiam nemo prætereundum possit; & statim à perceptis fructibus in mora solutionis decimarum constitutur fundi cultor, seu possessor, pariter in c. cum homines in 2. notab. De decimis: id tamen non potest obtinere in ijs, qui bonâ fide fructus, non exsolutis decimis, perceperunt, & consumpserunt, sic ut amplius non extant, nec vindicari possint, l. Mala fide à contrario sensu, C. De condit. ex lege, l. Ceterum C. De rei vindic. Bona autem fide perceptos & consumptos esse integros fructus, ex quibus Agentes pro anno quinquagesimo quinto decimas petunt, inde constat, quod in ea opinione fuerint, atque nunc sint, quod de isto genere fructuum decimas non debuerint; nec id quidem affectatâ, aut præsumptuosâ opinione, sed iustâ & probabili: ob id, quod per testes hinc inde productos evidenter probatum sit, incolas dictæ communis antea nunquam solvisse decimas de istis fructibus, qui adhuc virides, & ad plenam maturitatem nondum producti, decerpuntur & evelluntur, ac per singulos dies in foro paulatim distrahuntur. * Qui enim facit quod publice sibi facere licere arbitratur, de mala fide argui non potest, l. Quis sit fugitivus §. apud Labeonem De adul. editio. Cum itaque non constet ex actis, quod Actores tempore collectionis fructuum prædictorum, per se, aut suos ministros illorum decimas petierint, neque generalem aliquam monitionem de ijs solvendis in publico, ac palam fecerint, seu fieri procuraverint, dictique incolæ eisdem fructus perceperint, & per alienationem, seu vescendo consumpserint, sic amplius non extant; à præfatis Actoribus peti, nec ipsæ per D. Arbitros adjudicari potuerunt: ita quod ex ea consideratione satis constet de iniustitia præacti arbitrij.

Sepositâ tamen eâ consideratione, & secundum articulum propositum arripientes, dicimus, ingenitum esse Doctorum contentionem, an præscriptione, vel consuetudine ius decimandi non in universum tolli (nam id omnes negant, ob id, quod decimæ iure divino & in signum universalis dominijs, superioritatis, ac subjectionis debeantur, c. Parochianos, c. Tua De decimis. Alex. cons. 60. Romana Ecclesia vol. 4. pariter in c. Ad audientiam De prescrip. Car. Ruinus consil. 142. Clarum est nu. 1. & 6. vol. 5.) sed aliqua ex parte diminui possit; sic ut pro decima, duodecima, aut vigesima solvatur; & de quibusdam fructibus, veluti minutioribus, & qui in quotidiano usu vescendi causa sunt, decimæ non solvantur? Præscriptionem plerique

Gg 2

omnes